

Sublevar [1437] i *sublevació* [1344], *AlcM*, *DAG*, cultismes, del ll. *sūblēvare* 'aixecar, sostenir, alleujar', d'ús intermitent (no figuren en dicc. anteriors a Belv.) en català, on són innecessaris car sempre hem usat molt més els castissos *revoltar*, *revolta*, van ser repudiats pel *DFA*: sense absolutisme (notem que la pronúncia *subblavá*, *-bá*, amb *-bll*, general tant en el Princ., contra el que diu *AlcM*, com a les Illes, denota bastant d'arrelament) convé atènyer-se al motivat dictamen de Fabra, i mantenir en tot cas enèrgicament l'ús dels nostres mots catalaníssims.

**Levitació*, creació del llenguatge tècnic astronòmic i físic [Fontserè l'afegia al seu *DOrt.*, c. 1925], sobre el model de *gravitació* (derivat de *gravis* com *levitació* del seu oposat llatí *levis*), per a certs moviments que semblen contrastar amb la gravitació (veg. la definició precisa en el Webster-M., s. v. *gravitation*); *levitar* [id.].

Lleves f. pl. 'ferros que es pengen als clemàstecs per suspendre-hi l'olla, a la llar pageda': originàriament fou plural d'un femení *lleva* derivat postverbal de *llevar*, perquè aquest estri serveix, alhora, per *llevar* l'olla del foc, tant en el sentit de tenir-la-hi alçada o llevada, com en el de treure-la'n, quan ja s'hi ha cuinat el menjar: veg. els gravats en Griera, *BDC* xx, 250-251, i *AlcM*, ben igual aquest al que em vaig dibuixar el 1930, i tinc a la vista, a la cuina del mas de Coll de l'Art (Suroca de les Abadesses): «*unam ollam cupri cum suis leves ferreis*», doc. rossellonès de 1376; un estri de forma semblant deu designar en «*ballestes de leva*», docs. de 1370 i 1399 (*InvLC*); hi havia, en efecte, consciència de la derivació: «*i leves sotils de ferre, abtes per levar olles del foc*», inv. de Bna. 1437 (*BABL* xi, 156); de les respostes dels corresponals de l'IEC: «*ferros de llevar ses olles: clemàstecs*» Lluçmajor, «*llevaolles, que serveixen per a treure les olles del foc*» Cadaqués, «*llevadors: ormeig de ferro de la cuina de pagès per penjar les olles al foc*» (amb bon gravat) a Menorca (Camps M., Migjorn Gran).

Més documentació antiga: «1 rasora, 1 padella e 1 *leves*», Ribes (*BABL* vi, 470); «unes *leves* de ferro», altre inv. de Ribes, a. 1404 (i altres en el *DAG*); *leves*, 1466 (Rec. valencianes de Micer Joan, *BABL* vii, 323); «item una paella, i. una oleta de aram ab cua, i. unes *leuens*, i. una ca<s>sa gran de trescolar, ab la cua trencada», 1532 (Baraut, *Santuari del Miracle*, 174); «uns clamascas ab sos *lévans*», Igualada 1564 (*BDLC* xvi, 103); «uns *llémens* de ferro», 1622 (*EUC* x, 137).

El canvi de *lleves* en *llévans* es produí per analogia del tipus morfològic de plural *fréixens*, *térmens*, *hòmens*, *màrgens*, *àsens*, que la llengua vulgar començà tan aviat a reduir a *freixes*, *termes*, *homes* etc. (*encluses* apareix sempre així però potser fou de primer en *-ens*, cf. *INCUDINES*): els cercles conservadors insistien a mantenir *fréixens*, *hòmens*, *térmens*, i llavors, ultracorregint, canviaren *Menargues* en *Menàrguens*, *lleves* en *llévans*, i de *ferres*, justament en el sentit de ferros de la llar, se'n féu *ferrens* a Tort., Montsià i Vinaròs (Moreira, *Folkl. Tort.*, 403). Per a variants

locals i localitzacions hi ha dades de sobres en el treball de Griera (*BDC* xx, 251); afegim-hi d'*AlcM* (fora de l'article) *llemes* m. pl. a Solsona i Sidamon, *llémens* Montblanc 1818, *glémens* m. pl. a Tremp i Figuerola d'Orcau, on, ultra la dilació nasal *-v-n > m-n*, hi ha *gl-* per contaminació del nom *clemàstecs* (*gl-*) de l'utensili *connex*. El canvi del gènere femení originari en el masculí, minoritari i secundari, d'aquestes formes, es deu naturalment a la influència del seus sinònims *clemàstecs* i *ferres*, *-os*, masculins i més generalment coneguts.

Relacionat amb aquest *lleva* (*lleves*), encara més que amb *mar de lleva* (supra): «*lleva* petit suro que s'usa en tirar l'art» emp. (Coromines, a St. Pere Pescador, 1898; cf. *mola MOLDRE*; cf. també *lleva* infra).

Llevanya o *llivanya* en les seves diverses accs. sembla ser derivat de *llevar*, en els sentits de 'fer alçar', 'llevar part d'un objecte' i 'llevar fruits'.

a) Degué significar '+collita, esplets, resultat dels fruits agrícoles anyals' en el Ross. medieval, com anota Alart a les dues cites documentals que trobem en l'*InvLC*: «*que l preborde pusca tornar les livanyes de les vinyes al douze*» <lleg. *dotzé* o *doze* = *dozèn?*>, a. 1378; «*(à cause du cens trop élevé --- les gens de Calce vont s'établir ailleurs) --- propter malam servitutem sive mala livanya --- (le seigneur affranchit les habitants de Calce --- quant aux étrangers, il veut qu'ils remaneant in servitute et in levanya consueta*», a. 1431, d'on em sembla deduir-se que ho prenien especialment en el sentit de 'la part de l'esplet que el pagès es quedava, sense tributar-la'.

b) De *llevar* ve *lleva* 'barra o palanca que serveix per fer alçar' que *AlcM* registra en quatre docs. dels Ss. xiv-xv, en la seva acc. § 14; i d'aquest sembla derivat, amb sentit semblant, '+*levanyes* «instruments en bois dans un moulin à farine» en un doc. ross. de 1330 (extractat *InvLC*).

c) *Lleva*. *AlcM* el registra com a acc. § 12, a Urg., Segarra i Conca de Barberà, com a «esquerda o veta de la pedra per on és fàcil de trencar aquesta pegant-hi cops»; la idea bàsica és, doncs, «*llevar* (extraure) una part de la pedra»; i el mot té més extensió en la part central del Princ., car jo vaig anotar *lèbs* 'clivella entre dues roques' a Osona (Calldetenes, 1935); però d'aquí és evident que deriva (i no pas, com l'it. *lavagna*, derivat de la *lava* basàltica de Campània, contra el que suggereix *AlcM*) el mall. *llivanya* «crivell o trenc natural de la roca ---», *AlcM* («xap en roca, en tap de la terra: hendedura o grieta», *DFgra.*, «abertura prolongada en un cuerpo sólido, que no llega a dividirle del todo», *Damen.*), que ja fou usat per PdAPenya (*AlcM*, § 1).

Junt amb aquesta, hi ha una acc. «pedreny prim que serveix per a construcció ---» (§ 2): així ho usa, de fet, AMAlcover, en definir «*xabró*: els llistons que posen de través a les bigues que no duen coberta de *llivanya*, sinó just les teules», definició de Palma (*BDLC* ix, 345); emprat també en diverses frases figurades, no sols de *tota llivanya* 'de tota mena', i *afinar sa llivanya* 'afinar a algú o a una cosa allò que duu